

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši števil. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

**Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :**

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje peti-vesto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Vabilo na naročbo.

Vkljub težavam v tiskarni bode „Gorenjec“ po novem letu še izhajal, ako bodo naročniki v kratkem poslali naročnino in s tem dokazali, da imajo list radi. Naročnina znaša za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K.

Od več strani smo dobili naznanila, da čitateljem naš list ugaja, ker prinaša točen pregled o dogodkih na bojiščih in v domovini, tehtne gospodarske in podučne članke in zanimive podlistke. Prosimo gospode dopisnike, da nas bodo tudi v prihodnje zvesto podpirali in list še izpopolnili.

Upravištvu „GORENJCA“.

Rusko bojišče.

Rusi poročajo, da je njihovo topničarstvo pri Rigi uspešno obstreljevalo nemška letala in privezane zrakoplove.

V Galiciji, 40 km zahodno od Trembovlje, so Ruse posebno jezili naši, ki so jih vrgli nazaj v njihove jarke. Na gozdnih višinah besarabske obmejne bojne črte se je na sv. večer vnel ljut boj. Rusi so gonili zapored čete na bojišče, a niso nič opravili. Tudi na sv. dan zjutraj so Rusi ponovili napad brez uspeha. Pred našimi žičnimi ovirami je več Rusov obležalo mrtvih.

Na besarabski fronti in ob Dnjestrju severovzhodno od Zaleščikov so bili dne 27. decembra odbiti močni ruski napadi. Najhujše je bilo blizu

Pruta severno od Toporuca. Najprej je bila huda kanonada vse dopoldne in popoldne je napadla pehota petkrat, pa je bila odbita. Nato so napadli Rusi v šesnajstih zaporednih gostih vrstah, pa tudi ta napad se je zlomil v ognju našega topništva z najtežjimi izgubami. Enaka usoda je doletela Ruse severno od Dnjestra. Naše izgube so bile neznatne. — Nemci so odbili ruske poizvedovalne oddelke pri Čartorisku.

V dumi je imel Sazonov eno uro trajajoč govor o položaju. Sprejela se je resolucija, da Rusija ne more sprejeti pogajanja za mir, dokler se ne zlomi moč Nemčije.

Car Nikolaj je zopet odšel na bojišče.

Carjev ukaz je odredil, da naj se začetkom januarja vrši prebiranje letnika, ki bi sicer šel k prebiranju 1. 1918.

Odstopil je general Ruski radi slabega zdravja ne-le kot poveljnik, ampak tudi iz vojnega in državnega sveta.

Italijansko bojišče.

Tudi na tem bojišču počivajo večja gibanja. Pri Bovcu so naši dne 20. decembra vzeli pri potoku Koritnici naprej potisnjene italijanske postojanke in jih utrdili s podkopi. Ponoči so pa potem Italijani to postojanko zopet vzeli.

Dne 22. decembra je bil živahen boj s topovi v Judikariji. Na primorski bojni črti je bil pa ta dan odbit napad nekega italijanskega bataljona.

Čuti se, da so Italijani nekaj čet odpoklicali s fronte ob Soči in jih prepeljali v Albanijo. Tam doli se sedaj zbirajo črni oblaki in ondi utegne priti do hujšega treska.

Dne 23. decembra je italijansko topništvo zopet bolj živahno obstreljevalo utrjen prostor

pri Lardaru in naše postojanke pri tolminskem območju. To obstreljevanje pri Tolminu se je nadaljevalo tudi 24. decembra. Napad je bil na severnih strminah gore Altissimo in je bil od naših odbit. Z lahkoto so naši odbili dne 25. decembra tudi približevalni poskus Italijanov proti južnemu delu Dobrdoške visoke planote.

Italijansko topničarstvo je dne 26. decembra zopet živahneje delovalo proti južno-tirolski bojni črti, a ni imelo dosti uspeha. V nekem boju pri dolini Adiže, južno od Rovereta, so Italijani izgubili 200 mrtvih in ranjenih. Na bojni črti ob Soči je bil pa sv. Štefana dan le tu pa tam boj s topovi.

Dne 27. decembra so bili le topovski boji v Tirolah in ob Soči.

Italijani so doslej vpokojili 60 svojih generalov, kar dokazuje veliko nervoznost vlade zaradi neprestanih neuspehov.

Črnogorsko bojišče.

Po črnogorskem skalovju vojna počasi napreduje. Dne 22. decembra so naši po kratkem boju vjeli neki črnogorski oddelek, ki je ostal še skrit v skalah na severnem bregu Tare.

Iz Bosne so pač Črnogorci popolnoma izgnani, v Hercegovini in južni Dalmaciji imajo pa še koščke sveta v svoji oblasti.

V Bjelopolju so naši zaplenili 5400 komadov ročnega strelnega orožja.

Črnogorsko prebivalstvo se je s čredami umaknilo v notranjost dežele. Pri Bjelem polju so napadli Črnogorci in pravijo, da je bilo 500 naših pobitih. Proti Bioči so se pa Črnogorci umaknili. Naši so izkopali blizu Kovrena tri nove črnogorske topove. Proti Sandžaku Črnogorci nadaljujejo ofenzivo.

PODLISTEK.

Potrebno pojasnilo.

Vsa moč novejših in najnovejših literarnih struje tiči v psihologični analizi duše. Naši ocenjevalci „ex professione“ polagajo glavno važnost na jasno in čisto obliko, osredotočeno dejanje, globokosežno ljubezensko psihologijo in dično pa elegantno zbrano pozorišče. Moderna kultura pravi, Josef Kreitmaier (Stimmen aus Mar. Laach 1913/14, 6. zv.), je izrečno egocentrična, aristokratska. Egoist pa ne mara nobene družbe, celo vlada nad drugimi mu je mučna: nič potrpljenja, brez kesanja, brez sklepa, izživeti se je največja življenska umetnost. Filozof take vrste neče prepričati, ampak pregovoriti. Zato kliče tudi slovenski krasoslovec: Mi ne potrebujemo naročnikov godrnjačev, ampak sotrudnikov z deli, ki jih je rodilo doživljeno spoznanje, ne pa iz nevednosti nastala programatičnost (Dom in Svet 1915 št. II., listnica in str. 70.). Zdi se, kakor bi ne imela nobena druga vrsta leposlovja kaj literarne vrednosti, kakor doživljeni, družabni, psihologični roman s skrajno izvedenim in skoro pretiranim popisom značajev.

Postopnjevanje erotični nagon modernih je nasproten zdravi, naraščajoči volji, ki jo je vcepil Stvarnik, pravi dalje Kreitmaier. To ni naše, kar pišejo najnovejši, ampak tuje zelišče, presajeno v slovensko zemljo. Smešen se jim zdi popis ljudskih junakov, kakor jih je slikal Jurčič (Dom in Svet 1915 str. 68), in kar naravnost izpovedajo,

da prenašajo nemški življenj v slovensko literaturo (ravnotam str. 44), ali, da govorim s češkim kritikom, dajo estetičnemu naziranju prednost pred historičnimi cestami. Stati hočejo na svetovnem obzorju, pa se dostikrat ne dotikajo niti z nogami domačih tal. Pesniki zajemajo svojo izvirnost krvi iz tujih „impresionistov“ in se čutijo tako vzvišene, da jih mi navadni literati s pošteno slovensko mislijo niti ne umemo in celo najnovejši in najodličnejši slovenski literarni zgodovinar priznava, božkajoč najmlajše, da izgine čar, ako ni razumevanja, in ako ni čara, ni poezije (quod visum placet).

Ako je psihologija vse, tedaj je lahko umljivo, da mlajši pisateljski pokolenci izgubljajo zmisel za preteklost, za stare tradicije in že celo za zgodovinski roman. Zato trdi opravičeno A. Novak o češkem slovstvu: „Mlado češko slovstvo je večinoma deležno blodenj mladine sploh, da je tradicija breme, ne opora (Veda, 1914, str. 135). Mladi hočejo pretrgati vsako zvezo s preteklostjo, le to, kar je brez sorazmerja in samo trenotno, vabi umetnike, le to je lepo, le skice vzljubljajo ter se čudijo starim, ki so prenesli po večletnem trudu skice na veliko, dasi dobro pove Chamberlain: Pravo dostojanstvo človeške veličine obstoji v tem: biti mož, ki ga vsi potrebujejo“ (Kriegsaufsätze). Pesnik je prorok, ki izliva ne samo svojo, ampak tudi narodovo dušo v besede, ki se vračajo spet v ljudsko dušo, in jo ogrejejo in navdušijo za vse dobro in blago. Zato pri modernih ni nobena izmed vseh vrst umetnosti tako slabo zapisana kakor zgodovinsko slikanje. Hudodelčeva duša jih bolj zanima, kakor

duša velikega junaka in celo že svetnika. Zgovinski roman jim je samo kronika in značaj, ki jim samo nakazani, ker so resnični, dasi ne do otročarije izvedeni. Saj piše vseučiliški profesor, da je prokletstvo historičnih romanov, da so ne-historični in da se moderno čutenje okraši z arheologičnimi zvonci (dr. Brückner: Geschichte der russischen Literatur str. 346). Zato taisti pisec celo Tolstojev zgod. roman: „Vojna in mir“ nazivlje družinsko kroniko, ki sega v vse javno življenje.

Že meseca decembra l. l. sta se oglasila dva najodličnejša feljtonista nasprotnih smeri v „Kölner Zeitung“ in „Neue freie Presse“ in oba sta povdarjala, da bo treba tej vojni napraviti konec s kultom vnanje tehnike, da se ne bo obdržal tisti radikalizem, ki hoče pretrgati vsako vez s tradicijo stare literarne univerzalnosti, in tisti, ki stoji trdno na domačih tleh, bo dosegel lažje stališče širnega obzorja. Pisec v „Süddeutsche Monatshefte“ (Febr. 1915) pa piše: „Nikoli še niso bile knjigarne polne toliko plaže (Schund), kakor v teh vojnih časih. Kamor pogledam, taista motnost v obliki in vsebini: Kar so prinesli naši umetniki doslej o vojni, je z večine sramotno. To je fiasco nove mode, bankrot nove smeri. Tudi dr. E. (Reichspost, avg., 1915) krepko označi novo literaturo z „Aufdenhundertkommen der Kunst“, s svetom v neglizežu.

Ali navedeni stavki odličnih kritikov, dasi različnega svetovnega naziranja, ne zadevajo tudi književnikov našega Parnasa? Ali se nam ne uriva misel, da je zadela tudi naša novejša in najnovejša ob vozle pariške modne literature?

Ob bolgarski meji.

Pred Kavalo se je pripeljalo veliko prevoznih ladij, naloženih s četami in vojnim materialom četverosporazuma.

Nemčija v bojih na zapadu.

Okoli Hermannsweilerkopfa se sučejo še skoro vsi boji na zapadnem bojišču. Ko so zadnji čas Nemci zopet vzeli ta hrib Francozom, jih je dokaj padlo na obeh straneh. Nemci so vjeli 23 francoskih častnikov in 1530 mož. Francozi so pa dan poprej vjeli blizu 1000 Nemcev. V bojih igrajo tu važno vlogo ročne bombe.

Da Francozi ne mislijo kmalu prijenjati z vojno, se razvidi iz tega, da je zadnje 5 % vojno posojilo podpisalo nad 3 milijone oseb v skupnem znesku 14 1/2 milijard frankov.

POLITIČNI PREGLED.

Rusi pred Varno.

Rusko brodovje pred Varno ni imelo tistega vspeha, kakor je pričakovalo. Za vzrok se navaja gosta megla. Pač so vdrle ruske torpedovke skozi mine v varnsko pristanišče in dne 22. decembra nadaljevale obstreljevanje mesta, čet pa Rusi niso izkrcali. Ruski podmorski čolni so uničili veliko z oljem naloženo jadernico.

V Varno sta Avstrija in Nemčija dali pripeljati nekaj skupaj zloženih podmorskih čolnov. Zato upajo Bolgari, da boče nadaljni napad Rusov na Varno nemogoč.

Romunija.

Šebeko, nekdanji ruski veleposlanik na Dunaju, je bil sprejet od kralja in kraljice v Bukareštu; nato je odpotoval. — Romunski kralj je postal častni poikovník dveh ruskih polkov.

Bolgarija in Grčija.

Bolgari so preganjali srbske čete proti trgu Elbasanu, ki leži na albanskem ozemlju, na južni strani ohridskega jezera. Zasedeno imajo to ozemlje grške čete. Bolgari tega niso vedeli in pričel se je boj med Bolgari in Grki. Na obeh straneh je bilo nekaj ubitih in ranjenih. Ko so Bolgari spoznali, da imajo opraviti z redno grško armado, so boj ustavili. Obe vladi sta se potem čedno pomenili in opravičili pomoto.

Nemčija in Grčija.

Grški kralj Konstantin je sprejel v avdijenci nemškega poslanika. Poslanik se je pritožil, da je Grčija v svoji nevtralnosti preveč prijazna do četverosporazuma, in je zagrozil, da boče Nemčija,

ki si je svesta svoje moči, vsako oviro svojega napredovanja spravila s pota. Kralj je obljubil, da bode skušal Grčijo obvarovati vojne in tudi tega, da bi bilo bojišče na Grškem.

Amerika in Avstrija.

Vlada Zjedinjenih držav še vedno vali krivdo zaradi potopljene „Ancone“ na poveljnika avstrijskega podmorskega čolna in zahteva njega kaznovanje zaradi nezakonitega postopanja proti ameriškim državljanom.

Egipt.

Senusi, ki so prepodili Italijane iz Tripolisa, so se sedaj obrnili proti Egiptu. Ob morju so prodrli 240 km daleč vzhodno od Soluma. Ubili so 300 angleških vojakov in v Soluma in Matruhu so vzeli Angležem dva topova, nekaj streliva in 10 avtomobilov.

Kanada.

Ministrski predsednik v Kanadi je izjavil, da ravnatako, kot je Francoska odločena, da se vojna ne sme prej končati, dokler se ne doseže zmaga, isto želi tudi Kanada.

Kitajska.

Vojaški guverner pokrajine Jün-nan se je uprl, ker se je Juanšikaj proglasil za cesarja in zavrgel republiko. Cesar je poslal vojake proti jugu.

Goriška pred cesarjem. Goriški nadškof dr. Sedej in deželni glavar dr. Faidutti sta bila na Dunaju pri cesarju v posebni avdijenci, ki je trajala pol ure. Govorilo se je seveda o nesrečni deželi goriški. Cesar je obljubil, da bode s polnim sočutjem pomagal zaceliti hude rane, in je večkrat naglašal, da ga zelo veseli vrlo lojalno obnašanje obeh narodnosti v deželi, Slovencev in Furlanov.

Kostanjevica pri Gorici. Tudi frančiškanski samostan na Kostanjevici je zadela velika nesreča. Italijanske granate so ga 19. in 20. decembra močno porušile. Okna in vrata so razbita, nova knjižnica je v razvalinah, ker sta se vdrli dve sobi nad njo. Nekateri deli samostana so popolnoma pokončani, dve zelo težki granati sta zadeli v polno. Mokrota, ki prihaja skozi odprto streho, bo uničila še to, kar je ostalo celega. Porušile so granate tudi hiše pod Kostanjevico. V mestu Gorici prebiva še kakih 3000 ljudi. Hudo sta trpela zadnji čas tudi Št. Peter in Bilje.

Kralj Peter se je iz Drača pripeljal v Valono, bil je gost italijanskega kralja. Tudi srbska pehota gre proti Valoni, kjer se hoče združiti z italijanskimi četami. Iz Valone se je kralj Peter prepeljal v Italijo.

visoko. Iz strelnih jarkov pridejo novi možje, ki ne bodo hlastali po papirnati krvi, ampak bodo zastavili pero s polno paro za vero in dom, ne da bi zaigrali megleni pojem lepote... Pri nas tvori le kmetski stan podlago vsega kulturnega življenja in zato bodo Jurčičevi junaki vkljub delni robotosti še vedno dajali vzgled pristni slovenski književnosti, pa tudi predmet pravi estetični nasladi, saj tako lepo, dasi bridko piše Anglež Camberlain (Kriegsaufsätze str. 61): S popolnim poginom kmetskega življenja in s popolno zmago enega edinega boga trgovine in obrti, mamona, je izginila tudi prava, najivna, prisrčna, odkrita veselost iz Angleške."

† Matija Bradaška.

Dne 25. decembra je umrl v Kranju umetni slikar Matija Bradaška. Bolehal je le nekaj dnij. Cerkve na Slovenskem ga bodo zelo pogrešale. Bradaško lahko prištevamo boljšim našim cerkvenim slikarjem, posebno v figuralnem fresko-slikarstvu je kazal izredno spretnost.

Matija Bradaška je bil rojen 6. februarja 1852 v Lučinah v Poljanski dolini. Njegov oče je bil mizar. Kot 15 letni mladenič se je šel učiti k Štefanu Šubicu v Poljane podobarstva in je ondi ostal 5 let. Zadnja leta je pustil podobarstvo in se je poprijel slikarstva. Eno leto je bil potem za pomočnike pri slikarju Janezu Šubicu. Z mojim strom sta slikala to leto pokopališko kapelo v Št. Rupertu na Dolenjskem. Nato je prišel za pomočnika k Gosarju (Vazenkarju) v Duplje. Dne

Belgrad. Mnogo prebivalcev se je vrnilo, tako da šteje mesto sedaj okoli 30.000 duš. — Po narodnosti postaja Belgrad dvojezično mesto, kar kaže njegovo novo časopisje. V hrvaškem jeziku so začele izhajati „Beogradske Novine“ in v nemškem jeziku „Belgrader Nachrichten“.

Srbski begunci. Skoro so prišli ob vso veljavo srbski bankovci, ker je Srbija dala prepeljati ves svoj državni zaklad, ki znaša okoli 120 milijonov dinarjev, v Pariz. Tako papirnati denar nima pokritja. Srbska narodna banka, ki se sedaj nahaja v Solunu, je izjavila, da izplača vsakemu za srbske bankovce po 70 % nominalne vrednosti.

Vjetniki iz Srbije. Nekaj častnikov, ki so bili v srbskem vjetništvu, je prišlo na Francosko in bodo tam internirani v Islu du Friul, moštvo bode pa Francoska poslala v Tunis. 5000 od Srbov vjetih Avstrijcev so pa pripeljali na otok Asinaro pri Sardiniji. — Nekaj srbskih beguncev, med njimi je srbski trgovski minister, se je pa na ladji pripeljalo v Neapelj.

Bolgarsko sobranje. Posebno slovesno je dne 27. decembra kralj otvoril v Sofiji sobranje. Navzoča sta bila tudi princa Boris in Ciril. Kraljevemu govoru so poslanci dolgo časa pritrdjevali.

Naši zavezniki. Na italijanskem bojišču ob Soči so ruski vjetniki nedavno na naši fronti delali novo cesto. Pri nekem italijanskem napadu so Rusi prišli v nevarnost, da jih Italijani, ki so mislili, da so to naši delavci, potolčejo. Nekaj časa so Rusi mirno gledali, potem so pa dvignili krampe in začeli mahati po Italijanih. Tako so Rusi našim vojakom pomagali Italijane odgnati.

Tri milijone za češko vseučilišče. Pred kratkim umrli olomuški nadškof dr. Kohn je v svoji oporoki določil tri milijone kron za ustanovitev katoliškega češkega vseučilišča, ki se bo osnovalo v Olomucu.

Romunsko žito. Romunija je oddala Nemčiji in Avstriji 50.000 vagonov žita. Od teh dobi Nemčija 27.750 in Avstro-Ogrska 22.250 vagonov. Od teh dobi 15.575 vagonov Avstrija, drugo pa Ogrska. Prišla pa bo romunska pšenica k nam precej draga. — O koruzi, katere tudi nekaj pride, se pripoveduje, da je malo predolgo ležala v romunskih skladiščih, ker se ni moglo dobiti dovoljenja za izvoz, in je tedaj deloma pokvarjena.

Potopljena ladja. Japonski parnik „Ysaka maru“ je bil torpediran in se je potopil v 49. minutah. Posadka je bila rešena in jo je neka francoska ladja pripeljala v Port Said. Potniki so bili večinoma Angleži in Francozi in en Amerikanec.

Izgube Angležev. Angleži uradno poročajo, da so izgubili na vseh bojiščih do 9. decembra t. l. 119.925 mrtvih, 238.758 ranjenecv in

Ivanov kult vnanje tehnike, njegovega zaščitnika literarni radikalizem, literarnega zgodopisca božkanje internacionalnih mladincv — vse to nam spričuje, da si bomo kmalu želeli nazaj tistih časov, ko so veliki pesniki ustvarjali vekovita dela iz domačih logov in so pri tem poznali tudi dobro svetovno literaturo.

Domišljavost je posebna lastnost mladine in mi jo upoštevamo, toda protestiramo proti temu, da bi naše ustoličene tradicije v leposlovju prodali za skledo leče, ki ni dostikrat niti vžitna, nikanr šele prebavljiva. Košček megalomanije je, ako hoče že vsak literarni kritik imeti svojo šolo, in naposled ne bo nihče umel tega književnega „kaosa“. Literarnega proletarijata imamo Slovenci že kar dovolj.

Ni tako težko, doseči literarni monopol v senci bajonetov, ali naročniki tudi niso konjske pare, da bi morali prebavati umetnost samo za to, ker je umetnost. Ako umetnost ni učiteljica in glasnica ljudstva (Dom in Svet 1915 str. 68.), potem se sklicujemo na G. Gietmanna, ki govori kot moderni kritik: „Die Klagen der Künstler über Mangel an Aufmerksamkeit des Publikums sind ein Nachhall der nicht unberechtigten Klage des Volkes über die Künstler, daß diese außer dem Leben stehen und nur wenig mehr wahrhaft bedeutende Stoffe oder diese doch zu einseitig unter ihrem eigenem Gesichtswinkel, d. h. unter dem einseitigen Gesichtspunkte der Schönheit betrachten.“ Naj se nam torej nikar ne govori o „omejeni ekstremnosti“ in naj ustoličeni gospodje našega Parnasa upoštevajo glas, ki je sicer iz množice, pa seže vendar le daleč, dasi ne tako

9. junija 1873 se je poročil z Apolonijo Ferlan, sorodnico Šubicev. Začel je nato samostojno izvrševati slikarstvo. Naselil se je najprej v Poljanah. Prvo delo je dobil od župnika Koširja, da naj na presno poslika kapelice križevega pota na Veseli gori pri Št. Rupertu. Prenovil je tam še neko drugo kapelo, nadalje kapelo v Barbovem gradu ter slike in altarje v cerkvi sv. Kancijana. Meseca novembra l. 1874. se je naselil v Kranju. Njegov čopič je napravil zelo veliko oljnatih in fresko slik za razne cerkve. V Kranju je okrasil vse tri cerkve s fresko-slikami. Z leti je napredoval. V Pungertu, v Rožnem vencu, v župni cerkvi v Kranju, na Premskovem, v Predosljih so vedno lepše slike, kakor jih je zvršil zapored po letih. Slikal je nadalje tudi v Lučinah, svojem rojstnem kraju, v Kranjski Gori, v Lešah, na Dobravi pri Kropi, na Otočah, v Begunjah, v Preddvoru, v Šmartinu pod Šmarno goro, v Zapogah in v Bovcu na Primorskem. Tri poletja je slikal novo župno cerkev v Čadramu na Štajerskem, kar je glavno njegovo delo, potem romarsko cerkev na Brinjevi gori pri Zrečah, v Dolenji vasi pri Vidmu in v Mozirju. Altarnih slik je Bradaška napravil zelo veliko in nad 30 križevih potov. Obogatel ni, zaslužil je toliko, da je pošteno preživel svojo družino, katero je jako ljubil. Veselje do slikarstva je vdihnil sinu Matiji, ki hoče stopiti na očetovo mesto. Blag bodi spomin znamenitemu možu, staremu zastopniku zdrave cerkvenoumetniške struje.

NOVIČAR.

Postojna. Dne 28. decembra je prišel nad Postojno laški zrakoplov, ki je metal pišce na mesto in kolodvor. Škoda je zelo majhna.

Iz Šenčurja. Na sv. Štefana dan je izobraž. društvo po doigem času zopet priredilo igro „Najdena hči“. Kako si je ljudstvo zopet zaželelo dobre predstave, pokazalo je s svojim navalom v dvorano. Še nikdar ni bila dvorana tako natlačeno polna kot sedaj. Igra je izborna uspela. Igralke so brez izjeme vse vloge izvrstno rešile. Čast jim! Ker je čisti dobiček namenjen za oslepele vojake in je želja ljudstva, da se igra ponovi, zato se bo igra ponovila v nedeljo 2. januarja ob 3. uri popoldne. Ker je igra res lepa in spodbudna, se slavno občinstvo iz okolice in iz domačih vasi uljudno vabi, da se je udeleži. Saj z udeležbo samega sebe rekotiko razvedri, nesrečnim vojakom pa pomaga. Torej v nedeljo točno ob treh zopet na svidenje v dvorani.

V vodo je skočil včeraj zjutraj raz Savskega mostu v Kranju krojaški mojster Vincenc Miklavčič in utonil. Vojna mu je vzela dva sina.

Čirčiče. Matevž Konc v Čirčičah je dobil uradno naznanilo, da mu je padel v vojni že drugi sin, Janez Konc, ki je bil priden mladenič, kolar in cerkovnik v Čirčičah ter član „Orla“ v Kranju. Tretji sin Franc je na Ruskem vjet.

Gimnazija v Kranju. Namesto g. profesorja Antona Detele, ki je odšel na bojno polje, je bil imenovan za suplenta na kranjsko gimnazijo g. Peter Prosen.

Zahvala. Da se je božičnica v tukajšnji rezervni bolnici tako sijajno obnesla in da je bilo mogoče obdarovati vse ranjence in osebe v tako obilni, splošno veselje in zadovoljnost vzbujajoči meri, je v prvi vrsti zasluga požrtvovalnosti in dobrosrčnosti damskega odbora v Kranju, zlasti njega začasno poslujoče načelnice gospe Marije dr. Kušarjeve ter gospej Ide Mally in Anke Pollak v Trzinu. Ne le da so članice damskega odbora v Kranju in imeovane velenjene gospe osebno izvršile obsežne priprave za obdaritev in pogostitev, nabirale so tudi osebno s požrtvovalno vneto v to potrebna denarna sredstva. Prisrčna hvala gre pa tudi vsem onim cenjenim gospodičnam, ki so ves čas stale damskemu odboru pridno ob strani in so tudi osebno izvršile obdaritev ranjencev. Pevski zbor pod vodstvom gospoda c. kr. okrajnega sodnika Oskar Deva dal je prireditvi poseben sijaj. Izrečena bodi za ljubeznjivo sodelovanje zaslužena zahvala. Končno se je zahvaliti vsem plemenitim darovalcem denarja in naturalij, zlasti častitim župnim uradom in slavnim županstvom. Poveljstvo vojaške bolnice izreklo je damskemu odboru in okrajnemu glavarstvu za vso prireditve pismo toplo zahvalo. Čast mi je sporočiti to tem potom vsem prizadetim. — C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, dne 29. decembra 1915. — Schitnik m. p. c. kr. okrajni glavar.

Nova vrsta podmorskih ladij. Neki Amerikanec je iznašel neko novo vrsto podmorske bojne ladje. Ladjo gonijo motorji na olje. Dolga je 600 čevljev in oborožena s težkimi topovi, ki so postavljeni v oklopnih stolpih. Ti stolpi se po potrebi lahko dvignejo nad vodo, kadar je treba streljati, in se potem zopet naglo skrijejo pod vodo. To bo zopet strašno morilno orodje na morju.

General na konju. V Zagrebu vlija neki umetnik kip generala Borojevića na konju. Poslal mu je general Borojević za ta kip mnogo italijanskih šrapnelskih obročev.

Pomanjkanje mož. Po sedanji vojni bode veliko pomanjkanje mož. Podobno je bilo tudi v križarskih vojnah. Sv. Bernard je tačas pisal: „Mesta, vasi in gradovi so brez prebivalcev, sedem žen komaj najde enega moža, toliko je vdov pri še živih možeh.“

Kazni za prodajo živil in blaga. Kdor živila ali drugo splošno potrebno blago prodaja s prevelikim dobičkom, ga kaznuje sodišče, ki se nič ne ozira na maksimalne cene. Kdor pa prestopi maksimalne cene, je kaznovan od glavarstva, četudi ima izgubo pri prodanem blagu.

„Glasbena Matica“ v Ljubljani je izročila ves čisti dobiček dveh dobroteljskih koncertov, ki jih je priredila na čast našim padlim hrabrim junakom 7. in 8. dec. t. l., v znesku 2152 K 54 v c. kr. deželni predstavi na Kranjskem za naše invalidne in oslepele vojake. — Od početka vojne je prispevalo društvo po svojih koncertih vsega 4971 K 31 v za vojno oskrbo.

„Slovenska Straža“ je darovala iz dobička svoje druge efektne loterije za goriške begunce 1000 kron.

Poseben odznak za inteligentnim krogom pripadajoče črnovojne letnikov 1865 1872, oz. tudi 1873 in 1874. Za črnovojne imenovanih rojstnih letnikov, ki zavzemajo v svojem civilnem poklicu ugledno mesto, pa ne morejo dokazati za enoletne prosiovalce predpisane znanstvene sposobnosti. se je ustanovil poseben odznak, obstoječ v navadnem rmenem traku na rokavih, kakor pri enoletnem-prostovoljskem znaku, le v polovični širini istega. Oni, ki se jim pripozna ta ugodnost, so oproščeni od opravljanja navadnih del v vojašnicah in taborih. Tudi se jim zamore dovoliti stanovanje izven vojašnice, v kolikor temu ne nasprotujejo posebni vojaški razlogi. Vendar s tem ni združeno podaljšanje izvežbalne dobe, ali pravica do izvežbanja v posebnih oddelkih oz. do dosega posebnih sarž. V splošnem pridejo v poštev pri podelitvi tega odznaka osebe, ki se nahajajo na uglednih, zlasti vodilnih mestih, ali ki sicer zavzemajo v višje kvalifikovanih poklicih z bog svojih osebnih lastnosti kako višjo stopnjo. Tako n. pr.: ugledni industrijalci in trgovci, posestniki večjih gospodarskih obratov, višji bančni in hranilnični uradniki, ugledni stavbeniki ali drugi ugledni obrtniki, javni uradniki in funkcionarji brez enoletne prostovoljske pravice, poslanci, člani občinskih zastopov večjih mest z lastnim statutom, člani trgovskih in obrtnih zbornic itd. Prošiti se more za to ugodnost o predložiti potrebnih izkazil (dekret o nastanitvi, uradna potrdila v svojem poklicu, diplome itd.) le pri raportu pri onem nadomestnem krdelu, kjer nastopi prosilec vojaško službovanje. Odločitev pristoji komandantu, ki ima pravico pomaknjenja v višjo saržo.

Iz ruskega vjetništva se je vrnil neki Meglič od sv. Ane pri Trzinu, ki pripoveduje, da se avstrijskim vjetnikom na Ruskem od tačas slabše godi, kar so bili Rusi dobro tepeni.

Zdravilo za rane. Rana se nerada zaceli in se začne gnajiti, ako pridejo vanjo klice, iz katerih se izcimi bolezen. Budilke bolezni se pokončujejo z razkuževalnimi sredstvi, kakor z lizolom, karbolno kislino, sublimatom i. t. d. Za kožno razkuženje se pa rabi jodova tinktura. Jod je za to stvar dober, neprijetno je le to, da ostane koža po njem rjava pobarvana in da ta barva lahko pride tudi na perilo. Jod ima tudi svoj duh in včasih draži kožo. Zadnji čas se je iznašlo drugo sredstvo, ki pokončuje v rani bolezen vzbujajoče klice. To sredstvo, ki je jako dobro deluje proti klicam, vzbujajočim gujenje in mrzlico, se potrese kot prašek na gnojno rano. Potem rajši začne rasti novo meso in rana se hitreje celi. Novo sredstvo ni strupeno in se sme brez skrbi rabiti ne-le na ranah in bulah, ampak tudi pri katarih v nosu in grlu. Bolno kožo pomazi s petodstotnim alkoholskim provodiformnim raztopilom in uspeh bo še ugodnejši, kakor če pomazeš z jodovo tinkturo. Po vojaških bolnicah se novo sredstvo že rabi in hvali.

Razglasi c. kr. okrajnega glavarstva v Kranju.

K predstojeci klasifikaciji konj. Ker se klasifikacija konj ne more vršiti neposredno po naznanitvi, so v slučaju menjave posesti po naznanitvi vse pri tem udeležene osebe, tedaj prodajalec kakor tudi kupec, oz. oddajnik in prejemnik, v smislu zakonitih določil dolžni tudi vse po naznanitvi nastale spremembe v svojem posestnem stanju do dneva klasifikacije, pismeno ali ustmeno naznaniti občinskemu predstojniku.

Novoletna voščila. Občinstvo se nujno naproša, da opusti letos pošiljanje novoletnih razglednic in voščil, kojih pregledovanje bi obremenilo cenzurne postaje, in naj raje za to potrebne izdatke podari v vojnooskrbovalne ali druge dobrotelne namene.

Ne kurite ponoči! Na sv. Joštu pri Kranju so v božični noči od pol 12 do četrta na četrto uro ponoči otroci zažigali bengalični ogenj, čigar svet se je opazil daleč na okoli. Zato se prebivalstvo ponovno opozarja na tuk. razglas z dne 19. junija 1915 št. 13211, ki prepoveduje ponoči zažiganje ognjev iz katerega koli povoda. Vsakdo, ki se pregreši proti temu, bo najstrožje kaznovan z denarno globo do 200 K ali z zaporom do 14 dni. Pripomni pa se, da bodo tudi stariši, kojih otroci hodo zažigali ponoči ogenj, klicani na odgovor in se bodo najstrožje kaznovali.

Uradni dnevi v kranjskem okrajnem glavarstvu. V teku leta 1916 vršili se bodo uradni dnevi podpisanega c. k. okrajnega glavarstva po sledečem redu: V Škofji Loki vsak mesec zadnji četrtek izvzemši praznik 29. junija se bo vršil uradni dan poprej, v sredo 28. junija. V Trzinu vsak mesec prvo soboto, razun novega leta dan, in se vršil uradni dan še-le drugo soboto. V Gorenji vasi vsak drugi mesec, pričnši z januarjem, in sicer vsak prvi torek. V Železnikih vsak drugi mesec, pričnši s februarjem, in sicer vsak drugi četrtek. — Dosedaj običajne uradne ure ostanejo neizpremenjene.

Cene, ki se jih je držati pri trgovanju s pitanimi prešiči. Dodatno k tukajšnjemu razglasu z dne 17. oktobra 1915, št. 27.582, za-

ukazuje deželna vlada v sporazumu s c. in kr. 5. armadnim etapnim poveljstvom z veljavnostjo za celo deželo Kranjsko, da se pri trgovanju s pitanimi prešiči s težo več nego 150 kg ne sme prekoračiti cene 3 K 70 v za 1 kg žive teže. Ta odredba dobi moč dne 22. decembra 1915. Ostala določila tuuradnega razglasa z dne 17. oktobra 1915, št. 27.582, ostanejo še nadalje neizpremenjena. — V Ljubljani, 19. decembra 1915. C. kr. deželni predsednik: Baron Schwarz s. r.

Določitev najvišjih cen za svinjski špeh in svinjsko mast. Na podstavi § 3. ministrskega ukaza z dne 29. novembra 1915. drž. zak. št. 348, se zaukazuje za prvo razdobje cen, ki se začne 16. decembra 1915. l., tako: Kadar prodaja izdelovalec svinjski špeh prekupcu, sme biti najvišja cena za 100 kg čiste teže špeha: po kakovosti od 650—800 K. — V nadrobni prodaji, to je, kadar se neposredno prodaja porabniku, bodisi, da prodaja izdelovalec ali prekupec, sme znašati najvišja cena za 1 kg čiste teže špeha in masti po kakovosti od 7 K 88 vin. do 8 K 72 vin. C. kr. deželni predsednik: Baron Schwarz s. r.

Od Soče.

Miško piše:

Ura je odbila polnoč. Nastopil sem službo na opazovališču. Misli so mi doma. Zdi se mi, da čujem glasove od polnočnice iz domače cerkve, slišim mogočno doneče orglje in nato mlo se glasečo: „Sveta noč, blažena noč! Vse zdaj spi, je polnoč!“ — Da, ko bi tako bilo! Jaz ne spim! Sedim tu pri daljnogledu in čujem, svest si odgovornostipolne službe, sam, tako sam! Nikjer blizu ni žive duše. Le včasih prihajajo na moje uho glasovi orgeljc in kitare in harmonike. Vmes pa lete po žicah semtertja voščila. Srečne in vesele božične praznike si voščijo službujoči telefonisti tam od Gorice pa doli do morja.

Iz strelskih jarkov se pa sliši pokanje pušk, zdaj bolj, zdaj manj glasno, vmes kaka salva, zopet vse utihne, pa vnovič začne rožljati kot bi se razsiral kup kamenja. Bledozelene rakete švigajo v zrak, sedaj tu, sedaj tam, prav tako kot bi pozdravljale novorojenega Zveličarja.

Taka je sveta noč na bojnem polju. Nepopisni občutki oblegajo tu izmučeno, čuteče srce. Tja domov se zaletavajo misli mladega moža, domov k ljubeči soprogi in nežnemu sinku, čigar obrazek še ni imelo srečo videti očetovo oko.

Kdor ni sam izkusil, ne more prav sočutiti in umeti boleti, ki je sklenjena nocoj z našo usodo. In vendar prenašamo vse to z občudovanja vredno vstrajnostjo in vdanostjo v voljo Najvišjega. Človek se tudi takega divjega življenja privadi in zdi se mu, kakor bi boljšega življenja ne bilo.

Priznati pa moram, da postajamo vojaki v tej divjini nekako otročji. Kakšno naivno veselje so kazali danes vojaki ob razdelitvi božičnih darov! Bonbonov in drugih takih sladkarij doma mož še pogleda ne, tu pa taka radost, kakor kadar pridejo mati iz sejma domov in začnejo med otroke deliti „odpustke“. Vsak živahno opazuje, kaj je prejel, bi rad še kaj dobil, ali pa tovarišu kaže: „Glej, jaz sem tudi to in to dobil, kakor ti!“ Istotako je tudi, če kdo dobi novo obleko. To je veselje in ponos! Kar šopiril bi se rad kakor domači petelin na kupu. Ni čudno, da se izpreminja vse obnašanje naše.

Po več mesecev mine, da dan za dnevom tičimo po teh kraških luknjah. Zato si včasih radi privoščimo malo nedolžne zabave. Tako se oklepamo priprostosti narave, ki nas obdaja, da včasih malo manjka, da ne gremo iz blata nišice zidat.

Naglo mine čas skupnih zabav. Treba iti v strelske jarke in tu je druga. Tu prično brniti kroglice, sprva bolj poredko, potem gosteje švigajo nad glavo, na desno in levo. Pri prvih živžgih tudi pogumnik malo skomizgne in se vkup stisne, potem se pa celo tega privadi. Ni prav, da je človek fatalist, pa vendar se udajamo misli: Če mi je namenjeno, pa naj bo! Kadar pa švigne kroglica tako blizu glave, da se začuti njen zračni pritisk, se ji pa vendar vsak umakne in ji napravi poklon.

Pred nekoliko dnevi sem bil v jarkih. Tam sem si ogledoval izdajalske Lahone iz bližine 60. korakov. Tudi par krogelj sem jim poslal s puško, pa dvomim, da sem katerega zadel, ker se te mrcine znajo dobro skrivati.

Pred tednom je bilo pri nas slovesno dekoriranje odlikovancev. Pred zbranim moštvom smo bili odlikovani s srebrno hrabrostno svetinjo

il. razreda: topovodja Ciril Schiffrer iz Stražišča, topovodja Jožef Stare z Bleda, ognjičar Vencelj Štrukelj iz Šentvida nad Ljubljano in jaz, bronasto hrabrostno svetlinjo je pa dobil Franc Igličar iz Domžal. Pripel nam je odlikovanja g. nadporočnik, poveljnik baterije, z lepim slavnostnim govorom. Veseli smo bili te časti, dal Bog, da bi nam bila sreča tudi vnaprej mila.

Sveta noč bo kmalu minula in napočil bo svetli dan. Ob sedmi uri zjutraj bom službe prost in po zajutru se bom vlegel k počitku. Tako mi bo minul božični praznik, na god sv. Štefana me pa čaka zopet nočna služba.

Čas gre hitro, kmalu bo novo leto. Upam, da nam bodoče leto prinese gotovo zmago in mir. Bog daj, da bi se to uresničilo!

NOVEJŠE VESTI.

Dunaj, 29. decembra. Ob tirolski meji Italijani bolj živahno nastopajo, a njihovi napadi pri Lugani in Col di Lana so bili brezuspešni. Na več krajih ob Soči so bili boji s topovi, metalcami in ročnimi granatami.

Dunaj, 29. decembra. Ob besarabski meji Rusi silovito napadajo, pa z velikimi izgubami. Padlo jih je mnogo prav pred našimi ovirami. Nekateri naši oddelki so se umaknili bliže k glavni postojanki.

Dunaj, 31. dec. Silni ruski napadi ob besarabski meji in na srednji in spodnji Stripi so bili z velikimi izgubami za Ruse odbiti. Pred območjem Burkanov je pustil sovražnik 900 mrtvih in težko ranjenih. Včeraj je bilo v zahodni Galiciji vjetih nad 1200 Rusov. — Italijanski napad pri Torboli je bil ustavljen — Brodovje, obstoječe iz petih ladij in križarice „Helgoland“, je uničilo francoski podmorski čoln. V luki pri Draču je potopil parnik jadernico, rušilci so zadeli na mine in se potopili.

Carigrad, 30. decembra. Pri Seddil Bahru je bil ljut ogenj z bombami in torpedi na naše

desno in levo krilo. V središču je bil boj s topovi. Sovražnik je moral ustaviti ogenj in z ladjami odpluti. Ena križarka je bila zadeta in jedno dvokrilno letalo je bilo zadeto in padlo v morje. — V Mezopotamiji postaja položaj Angležev kritičen. — Veliki del Egipta se je uprl proti Angležem. V zahodnem delu dežele se bijejo ljuti boji med vstaši in Angleži.

Steckenpferd lilijno-mlečno milo

od Bergmann & Co., Tetschen ob Elbi

je čedalje bolj priljubljeno in razširjeno radi priznane vpliva proti pegam in dokazane nedosegljive vrednosti z ozirom na negovanje kože in telesne lepote. Tisoči priznanih pisem. Mnogoštevilna odlikovanja! Pazite pri nakupu izrecno na znamko „Steckenpferd“ in na celi naslov. Cena 1 krono v lekarnah, drogerijah in parfumerijah itd. Istotako priporočila vredno je tudi Bergmannovo lilijno mazilo „Manera“ za ohranitev lepih in nežnih ženskih rok. Cena 80 v za tubo.

Vsem županstvom naznanjamo, da se dobe „Potrdila o istovetnosti - Identitätsbescheinigung“ po 2 vin. komad in „Izkaz za moko“ po 4 vin. v tiskarni „Tiskovnega društva“ v Kranju.

Pozor, članice Marijinih družb!

Izšel je v naši tiskarni Bleiweisov družbeni molitvenik: „Hči Brezmadežne“, ki obsega okrog 450 strani. Oblika je ista kakor pri „Tolažba dušam v vica“ V prvem delu je ponatisnjen stanovski pouk, katerega so v prvi izdaji Slovenke z velikim navdušenjem sprejele. V drugem, novem delu je bogat marijanski molitvenik, ki nudi poleg drugih posebno veliko obhajilnih molitev in vse za družbe potrebne molitve. Pesmi je nad 30. Velja pa molitvenik rdečobrezan 2:50 K. Naroča se lahko takoj pri „Tiskovnem društvu“ v Kranju.

Vsem rodoljubom toplo priporočamo za sedanji čas primerno dr. J. Lovrenčičevo brošuro „**Oče naš!**“, ki je izšla te dni v naši tiskarni na korist goriškim beguncem. Cena 50 vinarjev.

HIŠA na glavnem trgu, posehno pripravna za večjo trgovino,

se prodaja.

Več se izve pri upravnistvu „Gorenjca“.

Pozor beguncu!

Dajejo se naslovi interniranih oseb v Italiji sedaj za **bovški, kobariški, breginjski in tolminski okraj**. — Zahteva se: ime, priimek, vulgo, kraj, št. in občina internirane osebe. Za trud, družinska pojasnila in prevode je vpslati istočasno **1 K 50 v**, na naslov:

Ivan Gaberšček, učitelj.
Dolma pri Trstu.

Umetni zobje!

Ne da bi se izruvale zobne korenine, se ustavljajo

amerikanski umetni zobje

posamezno ali celo zobovje, kakor se tudi

plombirajo zobje

21

vsak dan od 8. ure dopoldne do 6. ure zvečer v konc. zobotehničnem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana.

Stritarjeva ulica št. 7.

Srečno novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

Franc Dolenc,
veletrgovina v Kranju.

Srečno novo leto 1916

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem tvrdka

J. Kušlan, Kranj

: Vsem svojim cenjenim odjemalcem želi :

srečno novo leto 1916

veletrgovina z železnino in mešanim blagom

„**Merkur**“ P. Majdič, Kranj

Z žalostnim srcem naznanjamo, da je dne 25. oktobra padel na Krnu

JANEZ KONC,

posestnika sin iz Čirčič št. 38.

Dragega pokojnika priporočamo vsem prijateljem in znancom v pobožni spomin.

Mrtvaško opravilo bode v ponedeljek, dne 3. januarja 1916 ob 7. uri v župni cerkvi v Kranju.

V Čirčicah, dne 30. decembra 1915.

Matevž in Marija Konc, stariši.

Franc Konc, sin.

Marija Nadižar roj. Konc, sestra. Mana Bizjak roj. Konc, sestra.

Kupujte razno manufakturno in galanterijsko blago vedno le pri

„Prvi gorenjski razpošiljalni“ Ivan Savnik, Kranj

ki prodaja dobro in trpežno blago po najnižjih cenah.